

NMS Madagaskar Blogg

1/2023

Kjære venner!

Generalforsamlingen nærmer seg med stormskritt, og kanskje møter jeg riktig mange av dere der. Som forberedelse kan dere gjerne lese i magasinet vårt om arbeidet til NMS og partnerne våre på Madagaskar.

Jeg ønsker alle en fin sommer!

På vegne av Øst Afrika Global,

Sonja

NMS Madagaskar Blogg adressen:

sonjak@nms.no

Postadresse:

Mission Norvegienne
P.B. 880
101 Antananarivo
Madagaskar

Besøksadresse:

Mission Norvegienne
9, Rue Rakotonirina Stanislas
Isoraka
101 Antananarivo
Madagaskar

Utdanning av unge bønder på Madagaskar

Tekst og foto: Knut Roland, knutr@nms.no

15.03.2023

I mars i år er det gjennomført en ekstern evaluering av landbruksskolene Tombontsoa og Fihaonana. Det har gitt meg mulighet til lærerike møter med tidligere studenter.

Landbruksskolen Tombontsoa ligger i innlandet ved byen Antsirabe og landbruksskolen Fihaonana ved Vohipeno på østkysten nært byen Manakara. Begge skolene får økonomisk støtte av NMS og Jordbruksskolens Venner. Målet med evalueringen er

Heri og Fanomezantsoa foran grisehuset på tunet.

blant annet å vurdere hvilken innvirkning skolenes aktiviteter har i samfunnet og for studentene, skolens mulighet til å bli økonomisk selvstendige, hvilke mål skolene har og se på muligheter for lokal finansiering.

Jeg har deltatt som observatør, noe som har gitt meg mulighet til å delta på intervjuene og besøkene som har vært for landbruksskolen Tombontsoa. Dette har inkludert samtaler med 7 tidligere studenter, rektor på skolen, flere ansatte, en gruppe av dagens studenter og møter med lokale myndigheter. Landbruksskolen Tombontsoa har ulike studier, men evalueringen har sett på en yrkesrettet opplæring som går over 9 måneder. Dette er et tilbud til yngre mennesker med grunnleggende skolegang. Studentene gis teoretisk og praktisk innføring i landbruk og målet er å gjøre de i stand til å starte sin egen virksomhet og med dette bidra til økt matsikkerheten på Madagaskar.

NMS støtter totalt mellom 50 og 60 studenter per år på dette studiet på Tombontsoa. I tillegg til selve studiet får studentene bo på internatet, der de får kost og losji inkludert. Totalt betaler de 150 000 ariary for de 9 månedene, noe som tilsvarer i underkant av 400 norske kroner. Dette er kun en mindre del av hva oppholdet faktisk koster, noe som er mulig grunnet støtten de mottar. NMS bidrar også med et stipend til de studentene med dårligst økonomi. Det gjør blant annet at de har mulighet til å få lønnet arbeid på skolen i helger og ferier, for å hjelpe på økonomien.

Det har vært spennende og lærerikt å delta på evalueringen, og jeg har fått en mye bedre forståelse for de utfordringene som møter unge mennesker som ønsker å skape seg en framtid innen landbruket på Madagaskar. Blant årets studenter er det også mange som kommer fra det tørkerammede området sør på Madagaskar. Det gjorde inntrykk å høre at de ønsket å studere landbruk for å bidra til en tryggere matsikkerhet der de kom fra.

Av møtene vi hadde med tidligere studenter vil jeg trekke fram Herinjatovo som vi møtte 9. mars. Han er 25 år gammel og kalles Heri. Heri holder til i idylliske omgivelser noen kilometer utenfor Antsirabe, i området Andraikiba. Han ble uteksaminert fra Tombontsoa i juli 2022 som en av de beste i klassen. Som belønning for innsatsen fikk han 5 kyllinger som en oppmuntring og kick-start på videre landbrukskarriere. Bare 8 måneder senere har Heri rukket å bil gift med Fanomezantsoa på 19, han har kjøpt en kalv og en purke som venter grisunger og har totalt 30 fjørfe på gården. Av disse er det fem høner som produserer egg. Eggene selger han befruktet, ettersom de da er verdt 4 ganger så mye som ubefruktede egg. Heri kunne fortelle at dette på det beste kan gi en inntjening på omtrent 240 000 ariary per måned, noe som tilsvarer rundt 600 norske kroner. For å sette det i perspektiv er denne summen ingen uvanlig månedsinntekt på Madagaskar. Hvor mye det koster å føre og stelle 5 høner fikk jeg ikke et konkret svar på, men det fremstår som at Heri tjener godt på de 5 hønene han har som produserer egg. En del av føret produserer han selv. Inntekten har gjort at Heri det siste året har investert i dyr og jord og kunne blant annet fortelle at alle kostnadene ved bryllupet hans ble dekket av inntektene han har hatt etter at han var ferdig på Tombontsoa. Han har også bygget opp et griseføds av murstein. Dette sto tomt under besøket, av grunner jeg kommer tilbake til senere. Grunnlaget for inntjeningen hans har vært kunnskapen han opparbeidet på det 9 måneder lange studiet på Tombontsoa, de 5 kyllingene han startet med og en ekstrajobb som vaksinatør.

Jobben som vaksinatør ble mulig ved at han tok et kurs på en uke i vaksinerings etter studiene på Tombontsoa. Arbeidet utfører han i samarbeid med en lokal veterinær. Fremover har Heri planer om en gradvis ekspansjon av driften, og han har store forventninger til inntekter fra griseproduksjon, kalven og hønene. Han har også rundt 2 hektar dyrka mark et stykke unna gården, og noe jord nært gårdshuset. Dette utgjør et godt tilskudd til egen kost og fôr til dyra. Når Heri er ute på vaksinerings eller arbeider på jorda som ligger et stykke unna gården, er det kona som tar seg av dyra hjemme.

Tre av de 7 studentene vi besøkte fortalte dramatiske historier knyttet til sikkerhetssituasjonen på Madagaskar. En opplevde at alle gårdshusene brant ned for noen år siden. Han oppga ingen grunn til brannen, men det lå i kortene at noen utenfra hadde stått bak. Til tross for et enormt økonomisk tilbakeslag har han maktet å bygge seg opp igjen. Da vi var på besøk, hadde han etter gassiske forhold en stor gård. Nå var alle byggene i mur, han hadde en stor vakthund og en solid mur rundt hele eiendommen. Disse tiltakene er kostbare, men han ville forståelig nok ikke risikere det samme en gang til. En annen tidligere student, en kvinne på 24 år, kunne fortelle at hun og mannen våknet en morgen på deres gård og oppdaget at alle dyrene var stjålet i løpet av natten. Dette til tross for at eiendommen var inngjerdet. Etter dette følte hun og mannen seg så utrygge at de valgte å dele seg. Hun bor nå med barnet deres i Antsirabe, mens mannen prøver å bygge landbruksdriften opp igjen ute på landsbygda.

Også Heri har opplevd forsøk på tyveri. Han våknet en natt av at grisen lagde bråk. Da han kom ut i grisehuset, var tyven borte, men hullet i taket viste hva planen hadde vært. Forsøket på å løfte grisen ut gjennom taket hadde heldigvis mislykkes. Da vi besøkte Heri, var grisen flyttet og grisehuset tomt. Han vil ikke risikere å ha noe så verdifullt som en gris i grisehuset før han har byttet ut taksteinen med metalltak. Det kan nevnes at det å ha gris på Madagaskar blir sammenlignet med å ha penger på banken. Altså en stor investering man ønsker å beskytte.

Heri og kona serverte kjeks og saft under besøket.

Det er tankevekkende at nøden og fattigdommen på Madagaskar bidrar til en så utrygg sikkerhetssituasjon, at dette tilsynelatende utgjør en av de største hindrene for å skape seg en økonomisk trygg framtid for unge bønder. Når man reiser rundt på Madagaskar er det lett å se at kriminalitet koster samfunnet dyrt i form av murer, gitter, hunder og vaktpersonell.

Alle studentene vi besøkte har, med unntak av en, inntektsbringende aktivitet basert på landbruk og husdyr. Det er verdt å merke seg at de fleste hadde tilgang på noe land og eiendom gjennom foreldre. Men i hvert fall en av de tidligere studentene vi besøkte hadde bygd seg opp en bra gård, med bolighus, helt uten noen hjelp fra familien. Den studenten som i dag ikke har inntekt fra landbruket, er jenta på 24 som sammen med mannen sin mistet alle husdyra etter tyveri. Hun håper å bygge husdyrdriften opp igjen på nytt sammen med mannen sin.

Inntektene de har varierer nok, og flere hadde andre inntekter ved siden av selve gårdsdriften. Men det fremsto som om alle vi besøkte kunne leve av aktivitetene eller at det ga et betydelig tilskudd til livsgrunnlaget. Alle uttrykte en positiv framtidstro. Flere fungerte også som rådgivere for andre i lokalsamfunnet og demonstrerte nye teknikker som andre ville kopiere. Økt kunnskap gir dermed ringvirkninger i lokalsamfunnet og viser at den totale effekten er større enn resultatene fra hver enkelt student. Det er husdyrholdet som gir hovedinntektene selv om alle også dyrket ulike vekster som ris, kassava, mais, søtpotet og frukt.

Det overrasket meg samtidig hvor små de gassiske gårdene vi besøkte er. De fremsto nok mer som hobbybruk sett med norske øyne, men blir ansett som fullverdige gårder på Madagaskar. Det er verdt å merke seg at dette var gårder til unge mennesker som relativt nylig hadde startet med landbruk. Tilgang på land er også en utfordring på Madagaskar, fordi prisene har økt og tilgjengeligheten er vanskelig. Etter å ha hatt sommerjobb i Minnesota for mange år siden, der jeg måtte forklare for melkebønder der med flere hundre kyr hvordan man i Norge kunne ha full jobb med bare 15 ku på båsen, vet jeg også fra før at man vanskelig kan sammenligne landbruk på tvers av landegrensler, ulike rammevilkår og kulturer.

Heri viser fram hullet i taket i grisehuset som tyven brukte.

En av de tidligere studentene fikk ekstraintekt ved å produsere biokull. Fremgangsmåten var lært på Tombontsoa.

Jeg var kun observatør under evalueringen, og skal ikke forskuttere hva konklusjonen blir. Evalueringen har også mange ulike spørsmål som skal svares ut. Men dersom de studentene jeg traff er representative, er min oppfatning at studiet på Tombontsoa er vellykket når det gjelder å gi studentene kunnskap til å starte sin egen virksomhet. For meg virker det også som at det er gode muligheter for å skaffe seg inntekt fra landbruket på Madagaskar i området rundt Antsirabe, dersom man har en viss startkapital i form av penger eller dyr, en eiendom man kan utvikle videre, en god porsjon pågangsmot og gode landbrukskunnskaper. Dessverre er det nok få av de aller fattigste som har alle disse forutsetningene. Men kunnskapen er noe studentene får i løpet av 9 måneder på Tombontsoa.

Bildet øverst viser fra høyre Ijarlianto A. Ravelomanana (leder av evalueringen), Rasoloson Lala (rektor på Tombontsoa), Rakotoson Lova Manjaka (deltaker fra landbruksdepartementet) og undertegnede.

Boeny Aranta - en av sju klinikker som drives av Shalom

Tekst og foto: Sonja Küspert, sonjak@nms.no

21.03.2023

Boeny Aranta ligger rett ved havet nordvest på Madagaskar og er stedet med en av de sju Shalom-klinikkene som ligger nærmest Mahajanga. Shalom er et underprosjekt av helseprogrammet Mother and Child Health Program, MCHP.

Det er den internasjonale kvinnedagen, 8. mars, når jeg får muligheten til å besøke Boeny Aranta. Litt lenger sør herjet syklonen Freddy bare noen få dager i forveien, men heldigvis er det vindstille, når vi blir kjørt med en liten åpen båt fra Mahajanga, hvor prosjektet blir administrert, til Boeny Aranta. Turen tar én og en halv time én vei. Sammen med meg er Madame Feno som er ansvarlig for økonomien og Pastor Deyris som leder prosjektet.

Vi blir møtt av kvinneforeningen ved stedet, som har både muslimske og kristne medlemmer; innbyggerne lever fredelig side om side. For kvinnedagens anledning blir flagget heist og nasjonalsangen sunget.

Madame Feno, Abel, Rev. Deyris og Sonja (f.v.) møter kvinner som feirer den internasjonale kvinnedagen

Så går vi til klinikken, som ligger litt utenfor selve tettstedet. Klinikken ble bygget i 2005 av Shalom-prosjektet, og i 2006 kom den første sykepleieren. Senere ble det påbygd et rom, men likevel er klinikken igjen for liten, den skulle ha enda et rom for pasienter. Slik det er nå er det bare ett rom for pasienter og når en syk person er der, er det ikke plass for en mor med den nyfødte babyen sin. I fjor kom det 66 kvinner for å føde.

Klinikken ved Boeny Aranta tjener alle innbyggerne. Til tross for et senere påbygg er det behov for et nytt rom.

Ved klinikken treffer vi de to sykepleierne Lova og Abel. Ekteparet samarbeider godt og har lang erfaring. Abel er en del underveis med motorsykkelen, for eksempel når han vaksinerer folk som ikke kan komme til klinikken eller når han må kjøpe medisin som ikke finnes ved klinikken. Da er det godt at Lova er til stede og kan ta imot pasienter. I skrivende stund er det registrert 3940 brukere av klinikken. Alle som er syke kan komme, men fokuset ligger på mor-barn-tjenesten som ved alle andre Shalom-klinikkene langs kysten. To dager før vi ankom Boeny Aranta var det dessverre den første dødfødselen. Fødselen hadde vært vanskelig, og kvinnen skulle helst ha kommet seg til sykehuset i Mahajanga. Men på grunn av det dårlige været var det ikke mulig å transportere kvinnen i en åpen båt over havet til sykehuset. I tørketida er det også mulig å transportere syke og fødende på landeveien, men nå regner det fremdeles kraftig nesten hver eneste dag og veiene er uframkommelige.

F.v.: Lova og Abel sammen med yngstesønnen Fanilo.

Kateketen Faralahy bor ved siden av klinikken.

Vi møter også kateketen Faralahy som bor ved siden av klinikken. Han er en driftig mann og menigheten hans vokser stadig. Flertallet av innbyggerne i denne delen av den nordvestlige kysten av Madagaskar er muslimer, og det finnes også tilhengere av tradisjonell religion. Det er hovedsakelig kvinner som kommer til gudstjenesten; gjennomsnittlig er det 50 kvinner og 6 menn hver søndag. Den første kirka fra 2006 ble etter hvert for liten og senere ble det bygd en større kirke.

Alle sju Shalom-klinikkene driver også misjon på en varsom måte ved siden av helsetjenesten. Pasientene vet at de ansatte er kristne og at de ber til Gud for å få kraft og visdom for å behandle pasientene på den rette måten. Når de lykkes spesielt i vanskelige situasjoner kan dette føre til at pasientene blir interessert i kristendommen, som i beste fall fører til at noen blir kristne.

Den første kirka på stedet ble etter hvert for liten og det ble bygd en ny kirke.

Hjelp til selvhjelp

Tekst og foto: Sonja Küspert, sonjak@nms.no

31.03.2023

Prosjektet "Støtte til fattige studenter" hjelper elever og studenter til å fullføre sin utdanning. På den måten sikres fremtiden av ungdommene: «Gi en mann en fisk, og han har mat for en dag. Lær en mann å fiske, og han har mat for resten av livet.»

Ninah på konfirmasjonsdagen.

Programmet «Støtte til fattige studenter» har som mål å støtte elever ved forskjellige skoler fra barneskole- til høyskolenivå over hele Madagaskar. Pengene blir brukt til mat, skoleavgifter og -gebyrer, skoleutstyr og transport. Skolene prioriterer elever/studenter som har størst behov. Foreldre-løse og fattige elever så vel som elever hvor det har oppstått uventete situasjoner, som ville føre til at utdanningen måtte avbrytes, står først i køen. I noen området blir også jenter spesielt prioritert.

På døveskolen i Antsirabe traff jeg Ninah. Hun er 24 år gammel og eldst av en søskenflokk på fem. De to brødrene hennes er friske, mens de to søstrene er svaksynte. Hun kommer fra Ambositra hvor mange lever av treskjæring. Faren som er dyrlege, har dessverre mentale problemer.

Da Ninah var 8 år gammel fikk hun ørebetennelse som ikke ble behandlet. Det førte til at hun ble døv. Seks år senere fikk hun hjelp av en katolsk pater som tok henne til døveskolen i Antsirabe og som til å begynne med overtok kostnadene for henne. Ninah har vært på døveskolen nå i 10 år: 8 år på barne- og ungdomsskolen som hun avsluttet med statlig eksamen; nå går hun andre av fire år på yrkesopplæring hvor hun lærer om matlaging, baking, strikking, brodering og sying. I desember ble hun konfirmert og opplevde en av de lykkeligste dagene i livet sitt.

I Mahajanga ved nord-øst-kysten besøkte jeg en annen døve-skole som nå er en inkluderende skole: flertallet av elevene er døve, men skolen har også blinde elever og elever uten funksjonshemming. Skolen møter store utfordringer: Christoffelblindemisjon, CBM, faset på kort varsel støtten til døve- og blindeskoler ut, og noen elever kunne ikke komme tilbake etter ferien. Nå jobber skolen intenst med å finne løsninger; én elev blir f.eks. støttet av de ansatte.

I stedet for å bo på internatet som er dyrere, pendler nå tre døve brødre til skolen; NMS støtten blir nå brukt til bussbilletten og delvis til skolepenger. Mora til Jaotombo (11), Dondon (10) og Florin (6) er hushjelp og faren transporterer varer med "sykkel rickshaw". Foreldrene klarer bare å betale en del av skolepengene.

f.v.: Florin, Jaotombo og Dondon

f.v.: Jeremia, Dr Hanitra, lederen av skolen og Desiré utenfor skolen.

SEFAM utdanner sykepleiere, jordmødre og laboratorieteknikere. Alle disse fagfolkene er ettertraktet og får lett en jobb, men ikke alle klarer å betale for utdanningen. Da er det godt at skolen kan støtte elevene med NMS midler. Desiré Ranarison (30) fra Antsirabe er inne i sitt tredje og siste år på utdanningen som laboratorietekniker. Faren døde og mora kan ikke betale for utdanningen, siden Desiré har fire søsken. Når han har jobbet i noen år vil han gjerne fortsette med utdanningen og ta masteren.

Jerémia (23) er i andre året av sykepleierutdanningen sin. Han hadde et stort ønske om å bli sykepleier og en onkel hjalp ham i begynnelsen. Men etter første året på skolen ble onkelen pensjonist og kunne ikke lenger støtte han. Foreldrene kan ikke hjelpe

Jerémia siden de har 10 barn. Det yngste av dem er 8 år gammel, og 8 av dem er fremdeles i utdanning. Når Jerémia er ferdigutdannet og har jobbet i noen år vil han helst spesialisere seg på øyesykdommer.

Bienli (21) er ei bondedatter. Foreldre driver gården på tradisjonell måte og har problemer med jorderosjon. Sammen tok de avgjørelsen at Bienli skulle ta bachelorutdanningen på 3 år ved jordbruksskolen Tombontsoa i Antsirabe. Knut Roland skrev om skolen i sin artikkel av 15.3.2023. Bienli er nå i tredje året og har store planer når hun kommer tilbake til gården. Hun vil ikke bare drive gården på en bedre måte, men også gi kunnskapen hun fikk på skolen videre til de andre bøndene. Foreldrene betaler en del av utgiften til utdanningen, men klarer ikke alt.

Alle elever et takknemlige for støtten de får og takker NMS!

Bienlie vil ikke bare modernisere gårdsbruket til foreldrene sine, men også lære bort det hun lærte til bøndene i Tritriva.

Luther som global teolog

Tekst og foto: Kjetil Aano, kjetil.aano@gmail.com; øverste bildet tatt ved døveskolen: Sonja Küspert, sonjak@nms.no

04.04.2023

Første påskedag 2016 feira eg på vestkysten av Madagaskar. Tidleg om morgonen møtte eg fram til ei stappfull kyrkje som gjorde seg klar til å feira gudsteneste og takka for livets siger over dødens krefter. Her var det kateketen som leia gudstenesten. Kateketen er ein lekmann, gjerne med eit bibelkurs i bagasjen, og som ofte, slik det var i dette tilfelle, er ei kvinne.

Ho leia gudstenesten med trygg hand og stødig røyst. Men ettersom ho hadde fått med seg at ein gassisk-talande norsk prest var til stades, blei eg spontant invitert til å halda påskedagspreika. – Det står noe i skrifta om å vera budd i tide og utide, så heilt ubudd var eg ikkje.

Dette er altså ein kyrkjelyd i Den gassisk-lutherske kyrkja. I denne kyrkja blir det lagt like stor vekt på begge desse sidene:

Først det lutherske: Fioangonana Loterana Malagasy, som er det gassiske namnet på denne kyrkja, er som mange lutherske kyrkjer i Asia og Afrika, stolte av sin lutherske arv. Det var i luthersk støyning dei mottok budskapet om Jesus som sigra sjukdom, synd, dom og død. Og det var luthersk kristendom som gav menneske frimod til å stå oppreist i møte med det heilage – som ein tidlegare bare frykta. Fordi det ikkje er egne moralske prestasjonar eller personlege eigenskapar som kvalifiserer til medlemskap i kyrkja og å høyra til i Guds rike. Det er det tvert imot Jesus sitt liv og sine egne ord tatt imot i enkel tru som gjer.

Samtidig gjer dette også frimot til å stå imot ein ny trældom - å la vera å erstatta ei form for avgudsdyrking med ei anna – f eks ei tingleggjering av Bibelen. Luther frigjer till å tru og sjå at Bibelens bodskap er Jesus, hans frelse og hans vilje for livet til beste for medmenneske og skaparverk.

Den andre sida av dette er at den lutherske tradisjonen også frigjer til å vera gassisk. Eg fryder meg over at gudstenesten, der mye er kjent, liturgiske ledd går igjen, ein del av musikken er henta frå den vestlege salmetradisjonen, truedkjening og bøner er dei same – likevel ber eit lokalt, gassisk preg. Songen speglar uhemma lokal musikalitet og overskot. «Lekpresten»s rolle under gudstenesten overgår langt det Den norske kyrkja har fått til gjennom sine mange liturgiske revisjonar. Kyrkjebakken som fellesskap er tatt inn i gudstenesten og vibrerer av liv, tru og håp. Her kjem alt frå detaljert økonomisk oversikt over sist veker offer og andre aktivitetar, (i tråd med 2. Kor 4: «ope legg vi ting fram...») til takkesongar for helbredelser, forbøn framfor eksamen og oppfordring til besøk hos sjuke og trengande i kyrkjelyden – med detaljert informasjon av tid, plass og måte.

For ikkje lenge sidan markerte vi 500-årsjubileet for Luthers reformasjon i Wittenberg. I 1530 skreiv ein av reformatorane i Augsburg, Urbanus Rhegius, etter å ha møtt Martin Luther ansikt til ansikt:

«Luther [...] vil forbli ein teolog for heile verda. Eg er sikrare på det nå, når eg kjenner han betre».

Rhegius tenkte neppe på Madagaskar då han uttalte dette. Og sjølv om det sikkert er meir å seia om dette spørsmålet enn det som er uttrykt her, står mi gudstenesteoppleving på Madagaskar påskedag 2016 som er ei tydeleg stadfesting på at her har vi gå gjera med både ein teologi og ein teolog med globale dimensjonar.

Kjetil er på Madagaskar som seniorvolontør. Donat er tidlegare polititar og underviser nå på gassiske universitet og arbeider som konsulent.

Bildet øvast er tatt på døveskolen i Antsirabe.

Kjetil sammen med Andriamahefaparany Olivier Donat, på Lovasoa, Antsirabe påsken 2023.

Påske og helse og håp

Tekst og foto: Kjetil Aano, kjetil.aano@gmail.com; øverste bildet: Sonja Küspert, sonjak@nms.no

31.03.2020

Ein kort rapport frå hyrdebevegelsens arbeid.

Vi er alt i påskeveka. Påske er budskapet om livet som sigrar over døden, helbredelse over smerte og sjukdom, og fellesskapet som sigrar over einsemd og isolasjon.

I går var eg på besøk i det som på gassisk heiter TOBY, ein slags landsby for sjuke. Den er organisert og blir drifta av den lokale hyrderørsla. Det er ei blanding av ei gassisk haugianerbevegelse, blanda med litt nasjonalistisk sjølvhjelpsteori; prega av lokalt virkelighetsbilde – og alt saman innsausa i ekte kristen diakonal omsorg.

I denne sjukelandsbyen her på Antsirabe tar dei seg av bortimot 200 sjuke av alle slag: fysisk sjuke, mentalt plaga, folk med rusproblem og mange som sjølv meiner dei er plaga av demoner. Dei behandlar alle saman med det dei har av hjelpemidlar: Tid, omsorg, kjærleik, bønn og demonutdriving. Det er om lag 20 hyrdar som arbeider med minimal økonomisk støtte som har via livet sitt til dette.

Presteparet ved Tobyen, Ramahafadrahona A. Pascal og fru Sahondra, er engasjert og tar seg av de syke.

-Vi kunne sikkert hatt litt meir kunnskap om korleis ein skal differensiera mellom dei ulike lidingane, innrømmer Pascal, presten i omsorgslandsbyen. Han er ein av mine gamle preste-studentar frå den tida eg arbeidde som lærar på den lokale presteskolen utanfor Antsirabe (1985/88) -Og det jobbar vi med – blant anna i samarbeid med både NMS og SALFA, den gassiske kyrkja sitt helsedepartement – og med støtte frå eit prosjekt som er vakse fram i Stavanger, rundt bl a Anne Kristin Dale Skjold og Jone Schanche-Olsen - i samarbeid med NMS.

-Men, legg han til, -det vi opplever er at folk får hjelp gjennom den omsorga vi viser, sjølv om den både medisinsk og psykiatrisk sikkert er mangelfull – og vi har masse å læra.

Eg fortel dette som eit vitnesbyrd om at påskebudskapet om Jesu siger over døden, det godes siger over vondskap og smerte og sjukdom, ikkje er teori. Midt i fattigdommens Madagaskar lyder det eit budskap og lyser det eit håp som er like gyldig for dei - som det er for oss.

God påske til alle!

Mvh Kjetil Aano

Stor bibeloversettersamling på Antsirabe

Tekst: Kristoffer Hansen-Ekenes, kristofferhe@nms.no; foto: Say Rakotonirina

21.06.2023

Det lå forventning og spenning i lufta da nesten 60 gassiske bibeloversettere fra 9 ulike språkgrupper endelig kunne samles igjen etter fire år. Der var også vi, som er nye NMS-utsendinger til prosjektet Together in Bible Translation.

Workshopen fant sted på Lovasoa på Antsirabe de to første ukene i juni. Sammen med de lokale oversetterne var 10 konsulenter fra en rekke land: Madagaskar, Norge, Storbritannia, Sør-Afrika, Canada og Romania. I høy grad en tverr-kulturell opplevelse.

Ny start etter Covid-19

God stemning utenfor storsalen på Lovasoa. Pastor Miliasy fra team Tandroy midt i bildet.

På grunn av Covid-19 og en anstrengt økonomi, har det ikke vært arrangert en slik samling siden 2019. Normalt har alle møttes minst én gang i året til felles åndelig, sosialt og faglig påfyll. Hverdagen for morsmålsoversetterne våre kan noen ganger være ensom og krevende. Ikke alle i hvert team bor i samme by, slik at noen må reise for å ha sine faste månedlige treff med kollegene sine. Dessuten kan det være vanskelig å finne tid til arbeidet, når dagliglivet trykker på fra alle kanter. Alle gjør dette ved siden av sitt vanlige virke.

Under pandemien har teamene arbeidet jevnt og trutt. Mange har derfor store mengder bibeltekster som ikke har vært sjekket av oversetterkonsulten ennå. Det er et av de viktige skrittene på veien til trykking.

En møysommelig prosess

Siden jeg fortsatt er under opplæring, fikk jeg gleden av å jobbe sammen med og lære av Johanne Leinebø og team Antakaraña fra Nord-Madagaskar. Gjennom to uker gikk vi gjennom og sjekka vers for vers i Apostlenes gjerninger kapittel 7 til 12. Vi kom gjennom 246 vers. Enkelte vers tok det over én time å komme gjennom, mens andre ble godkjent umiddelbart. Bibeloversettelse krever tid og oppmerksomhet!

En dobbel lojalitet

Som konsulenter har vi en dobbel lojalitet. På den ene siden er vi opptatt av at hele budskapet i grunn teksten er med over i oversettelsen. På den andre siden er vi opptatt av at den nye oversettelsen er så klar og tydelig som mulig, slik at folk forstår hva Gud vil dem når de leser. Da må språket være naturlig og godt. De beste ressursene er morsmåloversetterne. Det er de som kan språket sitt best. Vår jobb er å spørre oss frem til gode løsninger som kan formidle det de opprinnelige forfatterne ønsket å formidle.

«Da ble de tomme for ånd»

De første kapitlene i Apostlenes gjerninger er fulle av fortellinger om tegn og under, og folk er naturlig nok ute av seg av undring. Men hvordan uttrykkes det på antakaraña? Å være åndsforlatt på norsk, gir ingen positive assosiasjoner – tvert imot. På antakaraña derimot betyr «å være tom for ånd» at noen er helt ute av seg av forundring og glede. Da apostlene gjorde tegn og under, var folk *lanifañahy*. Hvis vi oversetter det bokstavelig tilbake til norsk, blir det riv ruskende galt. Her må en kjenne konteksten både i bibeltekstene og i den kulturen en oversetter for. Det er den doble lojaliteten. Enkelt og vanskelig på samme tid.

Et lojalitetsbånd som er vanskelig å bryte

Hvert språk på jorda har sine kjennetegn og særtrekk. Slik er det også på Madagaskar. Selv om de over 20 språkene på øya er i slekt, har de hver for seg unike kvaliteter og egenskaper. Slik er det jo også hvis vi sammenligner norsk med for eksempel engelsk og islandsk.

En ting som kompliserer bibeloversettelsesarbeidet på Madagaskar, er at en har hatt Bibelen på det offisielle gassiske språket i nesten 200 år allerede. For kirkevante folk, som det er mange av i oversetterteamene, kan lojaliteten til denne oversettelsen noen ganger bli et hinder for arbeidet. Ofte trengs det en viss modningsprosess før frimodigheten til formulere Guds Ord på eget språk slår helt gjennom.

Den velsignede forskjellen

Kristoffer underviser om Romerbrevet under workshopen på Antsirabe, juni 2023.

Team Antakaraña gjennomgår Apostlenes gjerninger sammen med konsulent Johanne Leinebø.

Når vi sjekker oversettelsene, leser vi alltid hele avsnittet først, for eksempel 10 til 15 vers. Ofte er det lett å merke det på engasjementet til den som leser, om oversettelsen er naturlig eller om den lener seg for mye på det offisielle språket. Når oversettelsen er fullblods antakaraña, taler det til dem, så det påvirker måten de leser på. Det er rent en fryd å høre forskjellen.

Det er selvfølgelig kjekt for oss som skal bli eller er konsulenter å oppleve slikt. Men viktigst av alt: det utgjør en gigantisk forskjell for folk der ute i landsbyene. I alle år har de hørt bibeltekster og forkynnelse på det offisielle språket, som noen faktisk forstår svært lite av. Når de kommer til kirka, og tekstene leses på deres eget språk blir de «tomme for ånd», som de sier på antakaraña. Men i virkeligheten flytter Den hellige ånd inn så det suser, og veien til hjertene er vidåpen som aldri før. Folk kommer til tro og får et forvandlet liv.

Det er det stort å få være med på.